

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 19-11-52457 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

בפני כבוד השופטת ריבי למלשטריך-לטר

עותרים

1. האם האפוטרופסית
2. פלונית
3. פלוני
באמצעות ב"כ עו"ד רג'א ג'מאל

נגד

משיבים

1. מנהל בית הספר
2. מועצה אזורית מטה אשר
באמצעות ב"כ עו"ד חנן העליון

3. משרד החינוך
באמצעות ב"כ עו"ד גב' סוזאן משלב מוקלד

פסק דין

1. פלוני הוא ילד הלומד בכתה ח' בבית הספר שבכפר (להלן "**בית הספר**"). פלונית, היא אחותו, נערה בת 16, תלמידת כתה י"א בבית הספר. פלוני ופלונית הינם תלמידים טובים, ממושמעים, נעימי הליכות, מקובלים בחברת הילדים ולומדים בבית הספר מזה שנים. (פלוני ופלונית להלן "**הילדים**"). בית הספר מצוי סמוך לביתם. בשל אירוע שיפורט להלן, מספטמבר 2019 נמנע מהם על ידי המועצה האזורית מטה אשר, באמצעות מחלקת החינוך שבה, להגיע ללמוד בבית הספר. בפועל, למעט יום לימוד אחד בבית ספר בעכו – הילדים יושבים בבית ללא מסגרת לימודית כלשהי עד היום, מהלך של כ-4 חודשים. עתירה זו הוגשה באמצעות אמם האפוטרופסית על מנת שבית המשפט יורה על השבתם למסגרת הלימודית בבית הספר. להלן סיפור המקרה.

2. עובדות הרקע

- 2.1 ביום 12.8.19 נרצח בכפר צעיר, שהוא בן הכפר הסמוך. בבית הספר מושא הדיון לומדים גם ילדי הכפר הסמוך. מיד בסמוך למקרה נעצרו מספר חשודים על ידי המשטרה. אחד העצורים היה קטין בן 16, גם הוא תלמיד בית הספר. (יכונה להלן "**הקטין בן 16**").
- 2.2 הקטין בן 16 הינו בן של אח למחצה של פלוני ופלונית, דהיינו אחיינם, אך מאחיהם למחצה. אמם של פלוני ופלונית הייתה אשתו השנייה של האב שנפטר. האם הינה אלמנה, אישה קשת יום ועובדת כפועלת ניקיון לפרנסת 7 ילדיה.
- 2.3 בבית הספר לומדים מספר בני דודים נוספים של הקטין בן 16 מבחינת קרבת הדם, אך אינם נושאים את אותו שם משפחה. (להלן "**בני הדודים**").

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 52457-11-19 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

- 2.4 ביום 13.8.19 יצרה הקב"סית של המועצה קשר עם האם, ובקשה כי פלוני ופלונית לא יגיעו לבית הספר בשל חשש לביטחונם. התקיימה פגישה בנושא זה במשרדי המועצה ביום 2.9.19 בנוכחות נציג הרשות, קב"סית המועצה, מפקח ממועד החינוך האמא ואחים גדולים של הילדים. המשפחה הדגישה את תחושתם הקשה של הילדים ואת דברי פלונית כי איננה מבינה מדוע היא צריכה להיפגע כשכלל איננה קשורה לאירוע הזה. בני המשפחה הבטיחו לחשוב על כך. האם נעתרה לבקשה, והסכימה לנסות לשלבם בינתיים בבית ספר בעכו, על מנת שלא יפסידו ימי לימודים. הסתבר כי בבית הספר בעכו אין את מגמת "איכות הסביבה" שזו המגמה בה לומדת פלונית. לאחר יום לימודים אחד, הילדים סרבו להמשיך ללמוד בבית הספר בעכו ובקשו לחזור לבית הספר שלהם. המועצה ציינה באופן כללי כי גם 8 נערים אחרים הורחקו מבית הספר.
- 2.5 ביום 7.10.19 התקיימה ישיבה בבית הספר בעכו בנוכחות הילדים ואמם. מסיכום הישיבה נלמד כי האם והילדים עומדים על כך שיחזרו ללמוד בבית הספר בכפר, ואף נמצא ביטוי בסיכום הישיבה לסערת הרוח של פלונית שהביעה במפורש את רצונה ללמוד רק בבית הספר בכפר. אחיהם המבוגר של הילדים דווח על כך לקב"סית של המועצה. מאחר שנמנע מהם לחזור למסגרת בית ספרם – נותרו הילדים בביתם ללא מסגרת.
- 2.6 עם התקדמות החקירה המשטרתית הוסרו החשדות מהקטין בן 16, הוא שוחרר ממעצר הימים ונסגר התיק כנגדו.
- 2.7 בחלוף הזמן מתחילת שנת הלימודים פנתה האם למחלקת החינוך במועצה על מנת שהילדים יוחזרו למסגרת בית הספר. גם אח למחצה נוסף של הילדים השתתף בפגישות בהם התבקשה החזרת הילדים למסגרת בית הספר, מה גם שנמצא כי הקטין בן 16 כלל איננו חשוד בפרשה. אך בני המשפחה נענו בסירוב במכתב מיום 22.10.19 שנכתב על ידי גב' שלומית אלעד, מנהלת מחלקת החינוך במועצה. במכתב נרשם כי למען בטחון הילדים ובטחון כלל ילדי בית הספר מתבקשים הילדים לתת הזדמנות נוספת לשילובם בבית הספר בעכו.
- 2.8 ביום 29.10.19 התקיימה פגישה במשרדי המועצה בנוכחות גב' שלומית אלעד מנהלת מחלקת החינוך במועצה, הקב"סית, מנהל בית הספר שנכנס לתפקיד לדבריו רק ב-1.11.19, פסיכולוגית בית הספר, האמא והאח הגדול של הילדים. בני המשפחה הגיעו מיוצגים על ידי עורך דין, אך כניסתו לישיבה נמנעה על ידי גב' שלומית אלעד. בישיבה זו הודיעה גב' אלעד לבני המשפחה כי הוחלט שלא להחזיר את הילדים לבית הספר ומנסים למצוא עבורם מסגרת לימודית חלופית. עוד ציינה כי להערכתה החלטה זו נכונה, נוכח "התגודדות" של תלמידות שהיתה כשיום אחד הגיעה פלונית לבית הספר על דעתה, או מקרה אחר שבו בן אחר של האם הגיע למבנה סמוך לבית הספר וגם אז הייתה "התגודדות". עוד ציינה גב' אלעד באותה ישיבה כי נעשתה היערכות של המורים וצוות בית הספר, נוספו 2 מדריכי מוגנות, ושלושה מאבטחים על מנת לשמור על השקט ועל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 52457-11-19 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

אווירה רגועה בבית הספר. גב' אלעד הדגישה כי הרחקת הילדים באה על מנת להגן על כלל תלמידי בית הספר ובכלל זה גם על הילדים. האם והאח הגדול הסתייגו מהקשר של אירוע הרצח להרחקת שני הילדים שאינם קשורים כלל לאירוע. מנהל בית הספר פירט שלדעתו עדיין קיים מתח בבית הספר בעקבות אירוע הרצח. האם התעקשה כי ילדיה אינם קשורים כלל לאירוע, אינם אשמים במה שקרה, ולא ברור לה מדוע בתה, שהיא ילדה טובה שרוצה ללמוד, וחברותיה שואלות אותה מתי תחזור, מדוע היא צריכה להישאר מחוץ למסגרת בית הספר. הקב"סית דווחה על הקושי של המשפחה לקבל את הוצאת הילדים מבית הספר, ועל כך שלדעתה פלונית "מוצפת מאוד" וזקוקה לתמיכה של בעל מקצוע. בסיכום הישיבה נרשם: תתואם פגישה בבית הספר בעכו. הוצע למשפחה לפנות לפסיכולוגית בית הספר.

- 2.9 כל אותה העת מצויים פלוני ופלונית בביתם, מחוץ למסגרת לימודים כלשהי.
- 2.10 ביום 7.11.19 פנה האח הגדול של הילדים בבקשה לנסות להחזיר את פלוני לבית הספר בעכו ואת פלונית לבית ספר בכפר סמוך אחר. פלוני נסה יום נוסף בבית הספר בעכו ביום 11.11.19, אך למחרת סרב להמשיך ללכת לשם עקב חוויה שלילית שעבר שם.
- 2.11 מאחר והילדים עמדו בסירובם, ולא הסכימו ללמוד בבית הספר בעכו, פנתה גב' אלעד ביום 19.11.19 לבית הספר בכפר סמוך אחר, על מנת שיקלוט את הילדים.
- 2.12 ביום 22.11.19 הוגשה עתירה זו על מנת שבית המשפט יורה על החזרת הילדים לבית הספר.
- 2.13 או אז, ביום 26.11.19 זומנה ישיבה על ידי גב' אלעד בה נכחו ראש המועצה ונושאי משרה נוספים במועצה, מנהלי בית הספר, מפקח משרד החינוך, הקב"סית, מנהל קידום נוער, לצורך מציאת פתרון לשילוב הילדים, שכן "טרם נערכה סולחה". בשיח שמתקיים מעלים חלק מהנוכחים חשש לאלימות, ומכל מקום מסכמים כי מפקח בית הספר יסייע לרישום הילדים לבית ספר בכפר סמוך אחר.
- 2.14 **תמונת המצב - בן משפחתם של הילדים, הקטין בן ה-16, כלל איננו מעורב באירוע הרצח והחשד שהיה כנגדו הופרך. הילדים עצמם אין להם כל קשר לאירוע. גם הקרבה לקטין בן ה-16 היא קרבה רחוקה. בני דודים אחרים של הקטין לא הורחקו מבית הספר. אנו מצויים כחמשה חודשים לאחר האירוע, והמועצה מתעקשת להשאירם מחוץ לבית הספר.**

3. טענות הצדדים

- 3.1 ב"כ העותרים מציינים כי על אף שבסמוך לרצח לא נמסר לאם כל מסמך או החלטה מנומקת לעניין הרחקת הילדים מבית הספר, הסכימה לכך מתוך הנחה שהמשיבים 1,2, שקלו את החלטתם ובקשה ובקשה להעביר את הילדים לבית ספר קרוב כדי למנוע אובדן ימי לימוד. הילדים לא הצליחו להשתלב בבית הספר בעכו, ובקשתם לחזור לבית הספר בכפר נדחתה ללא הנמקה. גם לאחר ששוחרר הקטין בן ה-16 והסתבר שאין לו

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 19-11-52457 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

כל מעורבות ברצח, סירבה הגב' שלומית אלעד להחזיר את הילדים לבית הספר ללא הנמקה. נטען כי ההחלטה שרירותית, פוגענית, מפלה, בלתי מאוזנת, על מנת להגן על הרשות ופקידיה. המשיבים חוטאים לזכותם של הילדים באמתלה שקיים חשש לביטחונם. נטען כי המשיבים פעלו בניגוד להוראות החוק ולחוזרי מנכ"ל המגדירים טיפול בנושאי אלימות בבית הספר. לא הוקם צוות בין-מקצועי שיבחן את הסוגיה ויבחן חלופות אחרות, תחת זאת נקטו בפעולה הקיצונית ביותר. נטען כי המשיבים פעלו בחוסר תום לב ובשרירות, בניגוד לחוק זכויות התלמיד ולנוהל הקבוע שם.

נטען כי ההחלטה שקיימת סכנה לעותרים איננה מבוססת, והיא פרי סברה. הילדים מתגוררים בסמוך לבית הספר, מתערבבים עם ילדי בית הספר בסביבה שמחוץ לבית הספר מזה ארבעה חודשים ולא נשקפת להם סכנה. ילדי גיסתה של האם, בני הדודים, לא הורחקו מבית הספר למרות קרבת המשפחה הדומה, ולכן מדובר באפליה. עוד נטען כי מדובר בפעולה שאיננה מידתית, מבלי שנבדק המצב החדש שבו התברר כי אין כל קשר לקטין בן ה-16 למקרה הרצח. הילדים נמצאים מחוץ למסגרת הלימודים, לא השתלבו במסגרת אחרת ומבקשים לחזור למסגרת בית הספר.

3.2 תגובת המשיבות 1,2, הוגשה באמצעות תצהיר של גב' שלומית אלעד שפירטה כי לאחר הרצח הייתה סערת רוחות בכפר. בתצהירה (מיום 2.12.19) מצוין כי הקטן בן 16 היה מעורב ברצח.

בסמוך לרצח, מחלקת החינוך שבראשות גב' אלעד פעלה להרגעת הרוחות, בין היתר באמצעות פסיכולוגים ואנשי חינוך שדברו עם המשפחות בהן אותרו פגיעות כעס והתלהמות. התקיימו מעגלי שיח עם אנשי קידום נוער ורכזי צעירים. לקראת פתיחת שנת הלימודים הוחלט להיערך על מנת לשמור על השקט במסגרת בית הספר בו לומדים תלמידים משני הכפרים. בית הספר תוגבר במאבטחים ורכזי מוגנות. נטען כי נערכו התייעצויות ושיבות עם הנהלת בית הספר ומוריו. ביום הלימודים הראשון הייתה התפרעות מצד ילדי הכפר הסמוך בבית הספר, ולכן הוחלט שלא לאפשר לבני המשפחות "המעורבות ברצח" ללמוד בבית הספר כדי לשמור על בטחון התלמידים. התצהיר מפרט את ההשתלשלות העובדתית משלב זה ואילך, כפי שפורטה בס' 2 לעיל, על סעיפי המשנה שבו. התגובה מסתיימת בכך שהמועצה עושה מאמץ על מנת לשלב את הילדים בבית ספר אחר, בכפר סמוך אחר.

לקראת הדיון בעתירה העיקרית הוסף תצהיר של מנהל בית הספר, שלא היה מנהל בית ספר במועד קבלת ההחלטה (החל תפקידו רק בנובמבר 2019) אשר הביע חששו מהמתיחות הקיימת לדבריו בין תלמידי בית הספר בכפר לתלמידי הכפר הסמוך המגיעים ללמוד בו. מנהל בית הספר מציין שאינו יכול לשלול היתכנות של אירועים חמורים היה והילדים יוחזרו ללמוד בבית הספר, וקיים חשש ממשי לדבריו לתגרות

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 19-11-52457 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

בבית הספר. מנהל בית הספר מציין כי הוא רוצה בטובת הילדים ובחזרתם לבית הספר בהקדם, אך איננו יכול להבטיח שלא יהיו אירועים חריגים בבית הספר אם יחזרו בשלב זה.

כמו כן הוסף תצהיר של מנהל יחידת קידום נוער במועצה, שגם הוא מציין כי עדין קיימת מתיחות בבית הספר, ואם יחזרו הילדים לבית הספר יופר האיזון העדין הקיים בבית הספר וקיים סיכוי קבוע להתפרצות של קטטה אלימה.

3.3 המשיב 3, משרד החינוך, בתשובתו הראשונית הציע לקבוע ישיבה במשרד החינוך בה ישתתפו כל הגורמים הרלוונטיים לרבות העותרים כדי לבחון הגעה למתווה מוסכם. קיום דיון כאמור יאפשר ליבון התשתית העובדתית והבאתה בפני משרד החינוך. מאחר והדיון בבקשה לצו ביניים שהוגשה נקבע ליום 5.12.19, בקש משרד החינוך דחייה במועד הדיון, דחייה שלא ניתנה. במעמד הדיון הודיעה ב"כ משרד החינוך כי מאז ההיערכות בפתיחת שנת הלימודים לא הייתה אליה כל פניה מהעותרים, ומשרד החינוך לא היה מודע להתנגדות הילדים ואמם לסידור שהוצע. עוד ציינה ב"כ משרד החינוך כי לא מדובר בהרחקה לצמיתות אלא בהעברה, ומכל מקום בית הספר של פלוני הינו מוסד רשמי אך בית ספר של פלונית (באותו המתחם) איננו מוסד רשמי ויש להביא זאת בחשבון בבחינת החקיקה הרלוונטית. ב"כ משרד החינוך הדגישה כי מה שעומד בפני משרד החינוך היא בראש וראשונה טובת הילדים.

3.4 בתום הדיון הראשון ניתנה שהות לצדדים להיפגש במשרדה של מנהלת המחוז במשרד החינוך, על מנת לנסות ולהגיע למתווה מוסכם. פגישה זו שהתקיימה ביום 10.12.19 בריבוי משתתפים במשרדה של מנהלת מחוז הצפון במשרד החינוך, ד"ר אורנה שמחון, לא הניבה תוצאות נוכח העובדה שהעותרים עמדו על חזרתם לבית הספר בכפר ואילו המועצה עמדה על שילובם בבית ספר בכפר אחר סמוך.

עוד אישרתי בתום הדיון הראשון לפלונית, תלמידת י"א, להשתתף בבית הספר במבחן מתכונת שהתקיים ביום 12.12.19, השתתפות שתתואם עם מנהל בית הספר, שכן מבחן מתכונת ראשון כבר הפסידה בהיותה מחוץ למסגרת לימודים כלשהי. פלונית אכן השתתפה במבחן המתכונת, אמנם לא התאפשר לה לראות את בני כתתה, אך נטען כי נוכחותה בבית הספר לא עוררה בעיה.

3.5 בכתב תשובה לעתירה שהגיש משרד החינוך לקראת הדיון השני, נטען כי עד כה עמדת משרד החינוך התבססה על עובדות ונסיבות כפי שהוצגו לה על ידי מחלקת החינוך במועצה. כעת הובא לידיעת משרד החינוך כי המחלוקת מצריכה ליבון נוסף. נטען כי העותרים עצמם לא פנו למשרד החינוך במהלך התקופה, והיום דרושה למשרד שהות נוספת על מנת לבדוק את התשתית העובדתית, שבקשר אליה נתגלעה מחלוקת בין העותרים לבין המועצה. בין היתר נטען כי דרושה למשרד החינוך התייחסות מהמשטרה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 52457-11-19 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

העותרים התנגדו לדחייה נוספת בטענה שהיה זמן די והותר כדי לברר פרטים. בתום הדיון השני, התרתי למשרד החינוך שהות נוספת קצובה, לבירור הפרטים עם המשטרה. לאחר ברור הפרטים עם המשטרה ביום 2.1.19 נמסרה עמדת משרד החינוך מפי מנהלת מחוז הצפון, עמדה שלדעתה מייתרת את העתירה, כדלקמן:

"על פי עמדת המשטרה העדכנית אשר הובאה לעיוני, בהעדר מודיעין קונקרטי על רצון לפגוע בתלמידים או על התארגנות להתנגד בכוח להחזרתם, נראה על פניו כי אין מניעה להחזרת התלמידים (פלוני ופלונית) לבית הספר. יחד עם זאת, ככל שיוחלט להחזירם הרי שיש להיערך בהתאם להתרחשויות לא צפויות ככל שיהיו עם חזרת התלמידים לבית הספר.

נוכח עמדת המשטרה כאמור, ולאחר ששמעתי את עמדת הצדדים השונים בתאריך 10.12.19, וכן נוכח חלוף הזמן מאז אירוע הרצח (8/19) הנני מציעה כי תשקלו את החלטתכם מחדש ותפעלו בהקדם האפשרי לגיבוש תוכנית להחזרת שני התלמידים, פלוני ופלונית, לבית הספר בשיתוף גורמי הרווחה, המועצה, מובילי דעה משני הכפרים, ובליוי המשטרה.

למען הסר ספק אבהיר כי מכתבי זה נסמך על העובדות אשר הובאו עד כה בפני משרד החינוך, ועל עמדת המשטרה על הסתייגותיה.

תמצית התגובה: משרד החינוך בדעה שיש להחזיר את התלמידים לבית הספר ולהיערך בהתאם להתרחשויות לא צפויות.

4. הפרדת הדיון לתקופות

4.1 נוכח השתלשלות העניינים כפי שסוקרה עד כה, עולה כי קיימות שתי תקופות שונות להתייחסות.

התקופה הראשונה - זו שבסמוך מאוד לרצח, עם פתיחת שנת הלימודים. לפי הדיווח המועצה נערכה כיאות על מנת להתמודד עם סערת הרוחות והסכנות הקיימות. באותה עת היה הקטין בן 16 אחד החשודים, עמדה להיפתח שנת הלימודים, אמם של הקטינים

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 52457-11-19 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

הסכימה להרחקתם מבית הספר באותה תקופה, והמהלך גם קבל תמיכה ממשרד החינוך. עד כאן, התקופה הראשונה.

התקופה השנייה - במהלך התקופה השנייה (מאמצע אוקטובר ואילך) השתנו הנסיבות באופן משמעותי. הוסר חשד מהקטין בן ה-16, קרוב משפחתם של הילדים. התיק כנגדו נסגר. אין טענה כנגדו למעורבות ברצח. אם הקטין בן ה-16 איננו מעורב, הילדים קרובי משפחתו על אחת כמה וכמה. הילדים לא השתלבו בבית ספר אחר, והם יושבים בבית, ללא מסגרת לימודית. הילדים ואמם עומדים על זכותם לחזור ללימודים בבית הספר בכפר.

הדיון בתיק זה מתייחס אך ורק לתקופה השנייה, ולסעד המבוקש בעתירה, נכון להיום.

5. המועצה לא פנתה לקבלת עדכון מהמשטרה

- 5.1 המועצה ומחלקת החינוך שבה לא התעדכנה בשינוי הנסיבות. על אף שבעתירה נרשם במפורש כי התיק כנגד הקטין בן 16 נסגר והחשד כנגדו הופרך, אין לכך כל התייחסות בתצהיר המשיבים 1,2, אשר מציינים את הקטין בן 16 כמעורב ברצח.
- 5.2 המועצה ומחלקת החינוך שבה לא פנתה לקבל עדכון כלשהו מהמשטרה. פעם ראשונה שעלתה אפשרות כזו היא לקראת הדיון השני בעתירה, כאשר גם אז המשיבים 1,2 בקשו כי בית המשפט יזמן את המשטרה לדיון, מבלי שהם עצמם פנו במהלך כל חודשי התקופה השנייה למשטרה, כדי להתעדכן.
- 5.3 בפורום קבלת ההחלטות של המועצה, אותו פורום שחזר על החלטתו להרחיק את הילדים מבית הספר, ישבו במהלך התקופה השנייה נציגי המועצה, ללא מידע מעודכן מהמשטרה, עם "תחושות מהשטח" שترגמו אותן באופן פרטי לעובדות כפי שהם רואים אותן.
- 5.4 עובדה היא, כפי שעולה מתגובת משרד החינוך, כי אין במשטרה כל מודיעין קונקרטי על רצון לפגוע בילדים או על התארגנות להתנגד בכוח לחזרתם. לא ידוע מבחינה עובדתית בשטח על סכנה קונקרטית לילדים.

6. לא הובאה בפני כל עמדה של פסיכולוגית או עובדת סוציאלית התומכת במהלך

- 6.1 את ההחלטות ליוותה קב"סית, שהיא קצינת ביקור סדיר, הממונה לייצג את תוקפו של חוק חינוך חובה, לוודא ביקור סדיר של תלמידים בבית הספר. הקב"סית התריעה על מצבם החמור של הילדים ועל הקושי העצום שיש להם נוכח הרחקתם מבית הספר.
- 6.2 הפניה לבית הספר בעכו לצורך העברת הילדים לשם נעשתה מבלי שפסיכולוגית או עובדת סוציאלית מכותבת לפניה (להבדיל מהקב"סיות). בשיבה הראשונה שנערכה עם המשפחה ביום 2.9.19 נכח עם המשפחה מנהל בית הספר וקב"סית המועצה, אך לא

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 52457-11-19 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

נכחה פסיכולוגית או עובדת סוציאלית. בפרוטוקול הישיבה מיום 7.10.19 בעכו נכחו בני המשפחה, מנהל בית הספר והקב"סיות אך לא נכחה פסיכולוגית או עובדת סוציאלית. גם מכתב הגב' שלומית אלעד מיום 22.10.19 הדוחה את בקשת המשפחה להחזיר את הילדים לבית הספר, איננו מכותב לאנשי מקצוע כלשהם. הפעם הראשונה שעולה כי בדיון יושבת פסיכולוגית בית ספר היא ביום 29.10.19, לאחר שהמשפחה לקחה עורך דין שבקש להשתתף גם הוא בישיבה זו, ונדחה. הפסיכולוגית עצמה איננה אומרת דבר בישיבה. בסוף הישיבה מומלץ לבני המשפחה להיעזר בפסיכולוגית על מנת להתמודד עם ההחלטה של ההרחקה. השימוש בפסיכולוגית הוא לא על מנת לשקול את עצם קבלת ההחלטה, אלא כדי לאפשר לבני המשפחה להתמודד עם החלטה שכבר נעשתה. גם הפניה לבית ספר אחר בכפר סמוך נעשתה מבלי שפסיכולוגית מעורבת. בישיבה שזומנה במועצה על ידי הגב' שלומית אלעד, לאחר שכבר הוגשה העתירה, התכנסות שבאה כדי לבצר את ההחלטה שהתקבלה, אנו רואים שגם לישיבה זו לא זומנה כל פסיכולוגית או עובדת סוציאלית ולא נשמע כל קול מטעם אנשי מקצוע אלו בקבלת ההחלטה. עולה, כי מה המשמעות של הרחקה כזו מנקודת המבט של הילדים, הנזק שזה גורם להם, תחושתם הקשה, ההשלכות - כל אלו לא נבדקו מקצועית על ידי המשיבים 1,2.

7. מטרת ההרחקה : האם לשמור על הילדים עצמם או על אוירה שקטה בבית הספר ?

- 7.1 כבר ראינו כי אין כל מידע ברשויות החוק על רצון ספציפי להתנכל לילדים, או לעצם חזרתם לבית הספר. עוד אוסיף כי הילדים מתגוררים בסמוך לבית הספר, וכפי שצינו בפני, ליד הקיוסק הם פוגשים בשעות שאחרי בית הספר את ילדי הכפר הסמוך. אם היה רצון להתנכל, רצון זה לא צריך לתפוש מקום דווקא בחצר בית הספר. קיימות הזדמנויות אחרות.
- 7.2 אני מוכנה לקבל את התרשמות מנהל בית הספר ומנהל קידום נוער כי קיימת באופן כללי בעקבות הרצח מתיחות בין שתי קבוצות נוער – זו מהכפר וזו שמהכפר הסמוך. גם אם קיים מתח כזה – לא ניתן לטעון כי שני הילדים הטובים הממושמעים, נעימי ההליכות הינם הגורם למתח, הם רחוקים מעצם האירוע שכן גם בן משפחתם איננו חלק ממנו, הם לא קשורים לאירוע כלל ועיקר. הם פשוט שני ילדים טובים שרוצים ללמוד יחד עם חברת הילדים שלהם.
- 7.3 מחד, קיימת זכות הילדים ללמוד בבית ספרם, ומאידך קיים רצון המועצה להשקיט את המתח בתחומי בית הספר. הטענה כי הרחקת הילדים היא היא זו שתפחית את המתח בבית ספר, ותשמור על "בטחון כלל תלמידי בית הספר" הינה "תחושת בטן" של נציגי המועצה, שלא נתמכה במאום. על פניו הילדים אינם אמורים לשלם את מחיר המתח תוך רמיסת זכותם.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 19-11-52457 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

7.4 הילדים אינם מחוללי המתח, אינם קשורים אליו, אין מידע ספציפי על סכנה הנשקפת להם, אין הוכחה כי הרחקתם מבית הספר תביא מזוור למתח הקיים, הילדים עומדים על זכותם ללמוד בבית הספר, אז מדוע להרחיקם? אינני רוצה להעלות על הדעת כי המשיבים 1,2, סבורים כי במעשה זה ירצו את תלמידי הכפר הסמוך, משל היינו חברה שבטית קדומה שמאמינה בנסיגת הרוע על ידי הקרבת זבח תמים.

8. עמדת האם האפטרופסית

8.1 האם נשאלה על ידי בשתי ישיבות הדיון שהתקיימו האם היא ערה לאפשרות של סכנה לילדיה, היה ויחזרו ללמוד בבית הספר. האם השיבה באופן נחרץ כי היא עומדת על החזרתם. בישיבה מיום 5.12.19 השיבה כך:

"בית המשפט פונה אלי ואומר שהרשות חוששת שאם הילדים יבואו לבית הספר תהיה מהומה וחלילה ייפגע הביטחון שלהם. אני משיבה שאני לא רואה שנשקפת סכנה לילדיי, ילדיי כ - 4 חודשים ללא בית ספר וללא מסגרת חינוכית. אני רוצה בכל מאווי שילדיי יחזרו לבית הספר, במסגרת הלימודים שלהם, בה למדו ובה שהו, אני גרה במרחק הליכה של דקה וחצי מבית הספר, לשלוח אותם לסוף העולם, לא נראה לי. בית המשפט אומר לי שזו אחריות לבקש בקשה כזו ולמרות זאת את רוצה לשלוח אותם, אני משיבה שאני מבינה שיש עליי אחריות אבל יש גם אחריות של מנהל בית הספר ושל בית הספר."

בישיבה מיום 23.12.19 חזרה האם על דבריה אלו לאחר שנשאלה על ידי בית המשפט:

"האם את יודעת שמנהל בית הספר כתב בתצהיר שלו שהוא לא יכול לשלול שיהיו אירועים חמורים אם הם יחזרו לבית הספר אני משיבה כי אני מבינה ושואלת את מנהל בית הספר כיצד הוא שולט כבר 4.5 חודשים ב - 700 תלמידים ועל שני ילדיי הוא לא יכול לשמור עליהם. לשאלת בית המשפט - את מודעת לכך שיש כאלה שאומרים שזה מסוכן אני משיבה שאני מבינה ואני בכל יום נפגשת עם אנשים (מהכפר הסמוך) ואני לא מרגישה שנשקפת לי או לילדיי כל סכנה. לשאלת בית המשפט - האם את מוכנה לקחת אחריות בשליחת הילדים לבית הספר, למרות שאת לא מרגישה אך יש כאלה שאומרים שזה מסוכן - אני משיבה כי אני מוכנה לקבל את האחריות המלאה על כך. אני מבקשת

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 52457-11-19 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

מבית המשפט להפנות את השאלה הבאה לכל אחד מהאנשים היושבים כאן ושהעידו, האם הם היו מקבלים ויושבים בחיבוק ידיים אל מול אילו היה נעשה בילדיהם את מה שנעשה בילדיי? "

8.2 עמדתה של האם היא חד משמעית. היא מוכנה לקחת את האחריות על כך שילדיה יבקרו בבית הספר. זה רצונה, תוך שהיא ערה לסיכון שנציגי המשיבים 1,2, ציינו בפניה. האם ראתה עוול בכך שמרחיקים את שני ילדיה מבית הספר, על לא עוול בכפם, מבלי שיש קשר כלשהו בינם לבין האירוע, גם לא קשר משפחה רחוק.

8.3 על הזכות לאוטונומיה הורית - הורים הם האפוטרופסים הטבעיים של ילדיהם (ס' 14 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב 1962). ככאלה שמורה להם החובה והזכות לדאוג לצרכי הקטין, לרבות חינוכו ולימודיו. להורים הסמכות לייצג את הקטין (ס' 15 לחוק הכשרות המשפטית). ההורים מחויבים לדאוג לטובת הקטין כדרך שהורים מסורים היו נוהגים בנסיבות הענין (ס' 17 לחוק הכשרות משפטית).

בענין זה ראו דברי כב' השופטת ארבל בבגץ 7245/10 **עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ. משרד הרווחה** (4.6.13) –

"פסיקת בית משפט זה הכירה באוטונומיה רחבה ביותר של הורים בגידול ילדיהם. מספר טעמים מובאים בבסיס הכרה זו: ראשית, נובעת הכרה זו מעצם הקשר הטבעי בין ילד להוריו. שנית, מקובל להניח כי ההורים המופקדים על התא המשפחתי ומכירים אותו על כל היבטיו יקבלו עבור הילדים את ההחלטות הטובות ביותר עבורם. ההנחה המשלימה היא כי לא תמיד יוכלו גורמים חיצוניים לקבל את ההחלטות הטובות ביותר עבור הקטין, כאשר פעמים רבות כרוכות ההחלטות בהיבטים רגשיים. שלישית, פעמים רבות מדובר על סוגיות שאין עליהן קונצנזוס חברתי. ולבסוף, מובאת בחשבון העובדה שההורים הם אלו שיצטרכו להתמודד עם ההשלכות המעשיות של ההחלטה (רע"א 5587/97 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני-קטין, פ"ד נא(4) 830, 860 (1997))."

"אחד מערכי היסוד החשובים ביותר הוא הערך בדבר חופש הרצון של הפרט" (אהרן ברק פרשנות במשפט – תורת הפרשנות הכללית 301 (כרך ראשון, מהד'

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 52457-11-19 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

3, (1998)). ערך זה של האוטונומיה מהווה חלק מכבוד האדם ולפיכך מוגן הוא חוקתית על ידי חוק היסוד (בג"ץ 4330/93 גאנס נ' לשכת עורכי הדין, פ"ד נ(4) 221, 231 (1996)). המשמעות של הזכות לאוטונומיה היא הזכות של כל פרט להחליט על מעשיו ומאווייו בהתאם לבחירותיו, ולפעול בהתאם לבחירות אלו, במסגרת החוק הקיים.

נראה כי המשיבים 1,2 המעיטו ממשקל זכותה של האם האפוטרופסית לקבל החלטה לגבי ילדיה במקרה זה, כל עוד ההחלטה היא במסגרת החוק. קיימות זכויות להורים בבחירת בית הספר המסוים בו ילמדו ילדיהם. הזכות לבחירת בית הספר הספציפי קיימת במסגרת זכות ההורים לבחירת החינוך עבור ילדיהם. (ראו עמנ (ת"א) 35243-03-10 עמותת חסידי חוסני אלקואסמי נ. משרד בחינוך (6.2.11)). הזכות לחינוך הינה זכות יסוד בשיטת המשפט הישראלית והיא הוכרה כערך חיוני למימוש זכויות האדם כפרט ולמיצוי אישיותו ויכולותיו וכישרונותיו במסגרת האוטונומיה האישית הנתונה לו. מקומה העצמאי של הזכות לחינוך, כעומדת על רגליה היא, איננו שולל את השתלבותה בגרעין הזכות החוקתית לכבוד האדם. הזכות לחינוך נעוצה בערך כבוד האדם בקשר בל ינותק. הזכות לחינוך – גם במשמע של בחירת המוסד בו יתחנכו הילדים, כל עוד בחירה זו עולה בקנה אחד עם הוראות החוק.

9. עמדת הילדים

9.1 פלונית, נערה בת 16, תלמידת כיתה י"א ציינה בפני כי היא מרגישה שהיא נענשת על לא עוול בכפה, למרות שלא חטאה ולא עשתה טעות כלשהי. ובלשונה היא –

"אני רוצה להדגיש שאני לא עשיתי כלום, אין לי קשר לכל מה שקרה, ואני רוצה להגן על עצמי, אני לא רוצה להרשות לאף אחד שיסתכל עליי בעין מאשימה. בינתיים הפסדתי 4 חודשים, יש לי מתכונת שאני צריכה לעשות ב – 12.12.19 בני גילי בני כיתתי עשו עוד מבחן מתכונת ולי לא הייתה אפשרות להשתתף בו. אני לא רוצה להפסיד יותר זמן, לא רוצה להפסיד את שנת הלימודים ואני לא רוצה שישלחו אותי לבית ספר אחר כי אני לא רוצה להצטייר כמי שבורחת מחטא שעשתה, שלא עשיתי. אני לא אשמה בכלום."

פלונית ציינה שהיא בקשר עם בני ובנות כתתה במהלך תקופה זו.

9.2 פלוני, תלמיד בכיתה ח', גם הוא הביע בפני את רצונו לחזור לבית הספר –

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 52457-11-19 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

"..... אני סבור שאין סכנה ואתן דוגמא, לפני מספר ימים ילדים (מהכפר הסמוך) הגיעו ליד ביתי יש קיוסק שילדים קונים ממנו דברים מבית הספר, הייתי שם והם לא התנכלו אלי ולא קרה כלום, הם לא הסתכלו עליי. היה רגיל. וחוז' מזה גם אם יהיה משהו, אין בכוונתי להגיב.אני מאד רוצה לחזור לבית הספר, מאד רוצה ללמוד, לחזור לחיי הטבעיים.אני סבור שאם היתה להם כוונה לעשות משהו, לפגוע בי, היו עושים זאת לפני כמה ימים כשהם היו מחוץ לבית הספר ואני הייתי בחוץ."

9.3 הזכות לאוטונומיה של הילד מדגישה את זכותו לבחור לו דרך חיים, שתאפשר לו לממש את עצמו את רצונותיו ואת יכולתו. לילד זכות למיצוי האוטונומיה האישית שלו. ראו דברי כב' השופטת ארבל בבגץ 3752/10 **אמנון רובינשטיין נ. הכנסת** (17.9.14) פס' 46 –

"פגיעה בזכות לאוטונומיה של הילד מצויה בליבת הזכות לכבוד האדם, שכאמור מחייב התייחסות לאדם כפרט בעל רצונות ויכולות, ואשר חופש הבחירה הוא אחד המרכיבים הבסיסיים המגדירים אותו כאדם (ראו אהרן ברק פרשנות במשפט – תורת הפרשנות הכללית 301-303 (כרך ראשון, מהד' 3, 1998))."

9.4 אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד שנתקבלה בעצרת האו"ם ביום 20.1.89, נחתמה על ידי ישראל ביום 3.7.90 ואושררה ביום 4.8.91 (בתוקף מיום 2.11.91 כתבי אמנה 1038, כרך 31 עמ' 21) (עלפי תרגום רשמי של משרד המשפטים) (להלן "**האמנה**"). ס' 3 (1) לאמנה קובע -

"בכל הפעולות הנוגעות לילדים, בין אם ננקטות בידי מוסדות רווחה סוציאלית ציבוריים או פרטיים ובין בידי בתי משפט, רשויות מנהל או גופים תחקיקתיים, תהא טובת הילד שיקול ראשון במעלה"

סעיף 12 לאמנה קובע :

מדינות חברות יבטיחו לילד המסוגל לחוות דעה משלו את

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 52457-11-19 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

הזכות להביא דעה כזו בחופשיות בכל ענין הנוגע לו, תוך מתן משקל ראוי לדעותיו, בהתאם לגילו ולמידת בגרותו של הילד.

סעיף 14 לאמנה קובע:

1. המדינות החברות יכבדו את זכות הילד לחופש מחשבה, מצפון ודת.
2. המדינות החברות יכבדו את זכויות ההורים וחובותיהם, ומקום שניתן, את זכויות האפוטרופסים החוקיים לספק הכוונה לילד במימוש זכויותיו באופן המתיישב עם התפתחותו הטבעית.

עקרון היסוד אם כן, שיש ליתן אפשרות לילד להביע את דעתו בחופשיות תוך מתן משקל ראוי לעמדתו. יש לכבד את עמדתו של הילד, ואת זכות האם האפוטרופסית לכוון את ילדיה לכוון שבחירה בו, תוך לקיחת אחריות. נראה כי בנסיבותיו של הענין שבפני, לא ניתן משקל ראוי לזכות זו של האם וילדיה.

10. לפי לשון החוק – לא מתקיימים התנאים המאפשרים הרחקת הילדים מבית הספר בכפר

10.1 גם אם אאמץ את הטרמינולוגיה של משרד החינוך, שלא מדובר ב"הרחקה לצמיתות" אלא ב"העברה בלבד", הרי שלגבי פלוני הלומד במוסד רשמי מוכר (חטיבת הביניים) המסגרת הנורמטיבית הרלוונטית הינה תקנות חינוך ממלכתי (העברה) תשי"ט 1959. (להלן "תקנות ההעברה"). תקנה 6 לתקנות אלו מאפשרת לרשות מקומית להעביר תלמיד הרשום במוסד חינוך רשמי בתחום שיפוטה למוסד אחר. להלן נוסח הסעיף –

(א) רשות החינוך המקומית רשאית להעביר תלמיד הלומד במוסד רשמי שבתחום שיפוטה למוסד אחר שבאותו תחום מטעמים חינוכיים או מטעמי חסכון בתקציב או מטעמים המחייבים חינוך מיוחד, או אם התלמיד לומד במוסד על פי רישום או העברה שלא בהתאם לאזור הרישום שנקבע לו כדין.

(ב) היה בדעת רשות החינוך המקומית להעביר תלמיד מטעמים חינוכיים כאמור בתקנת משנה (א), לא תבצעה רשות החינוך המקומית אלא בהסכמת מנהל המחוז.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 52457-11-19 פלונית ואח' נ' המנהל ואח'

תקנה זו חלה גם במקרה של העברה למוסד לימודי ברשות חינוך מקומי אחרת. (תקנה 12ב). כאן מדובר בהעברה "מטעמים חינוכיים" ולכן נדרשת הסכמת מנהלת המחוז. בתקופה השנייה, עת השתנו הנסיבות באופן משמעותי, לא ניתנה כל הסכמה אקטיבית מטעם מנהלת המחוז.

הודעת מנהלת מחוז הצפון במשרד החינוך מיום 2.1.20 לא רק שאיננה נותנת אישור להעברה, אלא מורה על השבת הילדים לבית הספר תוך גיבוש מתווה מפקח ומבוקר. לפיכך, לפי לשונו של החוק לא ניתן לבצע את העברת הילדים לבית ספר אחר.

10.2 לדעת ב"כ משרד החינוך יש להחיל את אותם עקרונות גם על העברת פלונית, על אף שהיא לומדת במוסד מוכר שאינו רשמי, בדרך של היקש וכן מטעמי היסק נורמטיבי הנגזר מתכלית החוק.

10.3 די בכל אלו על מנת למנוע את העברת הילדים לבית ספר אחר. הילדים מבקשים שלא להיקרע מהמרקם החברתי הקיים היום בכתתם, מרקם שנוצר במהלך שנים, ושלא לשנות את סביבת הלימוד המוכרת והנעימה להם, מה גם שאין כל אינדקציה ברורה מדוע יש בכך משום פתרון למתח בין קבוצת הילדים מהכפר לבין הקבוצה מהכפר הסמוך.

11. ההכרעה

11.1 מסקנתי היא כי יש להשיב את הילדים למסגרת בית הספר. אין לפגוע בילדים חפים מפשע, על לא עוול בכפם, רק משום שיש מתח בין שתי קבוצות תלמידים, כשהילדים אינם גורמי המתח, אין להם כל קשר לאירוע המתח, גם לא לבן משפחתם.

11.2 אם יש חשש להתנהלות אלימה מצד מנהיגי קבוצות, הרי יש לפעול בנחישות כנגד חורשי המזימות, ולהרחיק את אלו מבית הספר, גם אם מדובר בהתנהלות שהיא קשה יותר לרשות או מסובכת יותר עבורה. הדרך הקלה ביותר שנקטו בה משיבים 1,2, היא להרחיק מהסביבה את מה שנראה להם אולי "הקורבן הפוטנציאלי", על אף שההרחקה גורמת נזק למי שהוא חף מכל רוע או מעשה שלילי. הרחקה מבית הספר צריכה להיות של "התוקף" ולא של "הקורבן הפוטנציאלי". הרשות לא צריכה להתכופף בפני כוחות אלימים במחיר רמיסת זכויות של חפים משפע.

11.3 אל לה לרשות להתפרק מחובתה לשמור על החוק והסדר בבית הספר, גם במחיר של היערכות מיוחדת. חלפה עברה לה תקופה של ארבעה חודשי לימוד שעל הרשות היה להיערך זה מכבר על מנת להשיב את התלמידים לבית הספר.

11.4 הילדים מצויים כבר כארבעה חודשים מחוץ למסגרת הלימודים. יש לשער שנגרם להם נזק, הן מבחינה לימודית, והן מבחינה חברתית, וזאת בנוסף לכך שסומנו על ידי

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 19-11-52457 פלוגית ואח' נ' המנהל ואח'

- המשיבים 1,2, כלפי חוץ כמי שיש לקשר אותם באופן זה או אחר לרצח, בשל הרחקתם מיד בסמוך לרצח מבית הספר, מהלך תקופה של ארבעה חודשים תמימים.
- 11.5 אני קובעת כי יש להשיב את הילדים למסגרת בית הספר. משנקבע כי יש להשיב את הילדים למסגרת בית הספר, יש להיערך בזריזות למתווה המפוקח.
- 11.6 למשיבים 1,2, ניתנת שהות של 10 ימים להיערך להכנת מתווה מפוקח ומבוקר.
- 11.7 **הילדים יושבו לבית הספר ביום 19.1.20.**
12. לסיכום
- 12.1 הילדים יושבו למסגרת הלימודים בבית הספר בכפר ביום 19.1.20.
- 12.2 עד למועד זה יתארגנו המשיבים 1,2, לעריכת מתווה מתאים על מנת להסדיר חזרת הילדים לבית הספר במינימום רעשי רקע תוך דאגה לביטחון בבית הספר.
- 12.3 המשיבה 2 תישא בהוצאות העתירה בסך של 15,000 ₪ שישולמו לעותרים באמצעות בא כוחם בתוך 30 יום מהיום, שאם לא כן ישא הסכום הפרשי הצמדה וריבית כחוק עד למועד התשלום בפועל.
- 12.4 **המזכירות תודיע לצדדים על פסק הדין.**

ניתן היום, י"א טבת תש"פ, 08 ינואר 2020, בהעדר הצדדים.

ריבי למלשטריך-לטור, שופטת